

Långsiktig plan för lokalt folkhälsöarbete 2026-2028

Skövde

1 Plan avseende lokalt folkhälsoarbete

Följande rapport är en plan för det lokala folkhälsoarbetet och är kopplat till det samverkansavtal folkhälsa som Västra Götalandsregionen (VGR) genom de delregionala nämnderna (DRN) har ingått med respektive kommun i deras nämndområde. Avtalet gäller för perioden 2026-2028.

Samverkansavtalet finansierar tjänst/er och utvecklingsmedel.

Planen innehåller budget och planerade insatser för kommande år. Det är enbart det som finansieras genom avtalet som ska tas med i denna plan. Första året på avtalsperioden innehåller planen, en långsiktig riktning för hela avtalsperioden.

2 Organisering och tjänst

I Skövde kommun har kommunstyrelsen ett särskilt ansvar för folkhälsoarbetet. Beredning medborgare och folkhälsa är en politisk beredning som arbetar på uppdrag av kommunstyrelsen och består av 10 ledamöter. Beredningen är ett forum för dialog mellan tjänstepersoner och politiker från olika nämnder. Beredning medborgare och folkhälsa har ansvar för att bereda ärenden inför beslut i kommunstyrelsen, samt att följa upp arbetet och omvärldsbevaka inom folkhälsoområdet.

I september 2025 beslutade kommunfullmäktige om att tydliggöra ansvarsförhållandet för samverkan om folkhälsa på strategisk nivå. Enligt beslutet har beredning medborgare och folkhälsa ansvaret att representera Skövde kommun vid folkhälsodialogerna med delregional nämnd östra. Folkhälsodialogerna genomförs minst en gång per halvår och kommer ersätta strategiskt folkhälsoråd.

I Skövde finns två folkhälsostrategier anställda. Tjänsterna är placerade inom sektor medborgare och samhällsutveckling, vilken rapporterar till kommunstyrelsen.

Folkhälsoperspektivet är integrerat i kommunens ordinarie styrning- och ledningssystem och drivs av kommundirektörens ledningsgrupp med stöd av sektorchefer och strateger. Alla nämnder och sektorer har ett ansvar att bidra till en god folkhälsa och socialt hållbar utveckling.

3 Långsiktig riktning för hela avtalsperioden

Det övergripande nationella folkhälsomålet är ”att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de

påverkbara klyftorna inom en generation”. Utgångspunkt för folkhälsoarbetet är det nationella målet med dess åtta målområden samt VGR:s och kommunens styrdokument.

3.1 Beskrivning av styrdokument som ligger till grund för folkhälsoarbetet

Folkhälsoarbetet i Skövde har sin utgångspunkt i nationella, regionala och delregionala samt lokala styrdokument i enlighet med samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete i Skövde 2026–2028.

Varje mandatperiod antar kommunfullmäktige ett program för att tydliggöra de politiska viljeinriktningarna för mandatperiodens folkhälsoarbete. Programmet har sin grund i Vision Skövde 2040 och baseras på en analys av befolkningens livsvillkor och hälsa. I samstämmighet med Policy för hållbar utveckling samt Barn- och ungdomspolitiskt program syftar programmet till att stötta och vägleda det fortsatta arbetet med folkhälsa och social hållbarhet i kommunen. Dessa styrdokument ligger till grund för utvecklingsarbetet under aktuell mandatperiod.

3.2 Beskrivning av befolkningens hälsoläge och behov

Folkhälsan i Skövde är generellt sett god – medellivslängden för kvinnor i Skövde 2024 var 84,5 år och för män var medellivslängden 81,5 år. Andelen invånare som skattar sin hälsa som god var 72,7%. Kvinnor skattar fortsatt sin hälsa lägre jämfört med män. Trenden visar att skillnaden mellan könen minskar, 2024 var skillnaden 5,9 procentenheter jämfört med 10 procentenheter 2022. Utöver skillnader mellan kön finns det skillnader i förutsättningar mellan geografiska områden i Skövde och ålder.

Enligt statistik (kolada.se) har Skövde en högre andel invånare 18-64 år som känner sig stressade jämfört med andra kommuner och våra jämförelsekommuner. Framst har det skett en ökning bland kvinnor, 19 % 2021 jämfört med 26% 2024. Däremot är det mer vanligt förekommande att besväras av ångslan, oro och ångest bland båda könen (54,3 %) och män (36,4%). Denna utveckling ökar över tid bland båda könen. Likaså ökar andelen kvinnor och män över tid som upplever att de utsätts för kränkande behandling eller bemötande. Andelen är högre i Skövde (21,9 % 2024) jämfört med jämförelsekommunerna.

För Skövde uppgick den totala sjukfrånvaron till 7,3 % under 2024, vilket är en liten minskning jämfört med statistiken för 2023. För kvinnor var sjukfrånvaron 8,0 % och för män 5,2 %. År 2023 låg siffrorna på 8,3 % för kvinnor och 5,0 % för män. Det innebär att sjukfrånvaron har minskat bland kvinnor och ökat något bland män mellan åren.

Ofrivillig ensamhet

I den nationella folkhälsoenkäten 2024 uppger 6 % att de ofta eller alltid besväras av ensamhet och 13 % att de gör det ibland. Siffrorna ligger något lägre jämfört med Skövdes Trygghetsundersökning 2023, där 10 % känner sig mycket eller ganska ensamma, ytterligare 16 % känner sig ensamma då och då. Utifrån ålder är det målgruppen 16-24 år, följt av de som är över 65 år, som känner sig mest ensamma. Det är också mer vanligt förekommande bland personer som har annat modersmål än svenska.

Enligt CAN:s senaste drogvaneundersökning upplever 51 % av ungdomarna i åk 9 och år 2 på gymnasiet sig ensamma minst en gång i veckan. Det finns skillnader mellan pojkar och flickor kring den upplevda hälsa och känslan av ensamhet. Det är en större andel flickor som upplever sig ensamma, nedstämda och anger en psykisk påfrestning.

Fullföljda studier och utbildningsnivå

I kommunen är andelen barn i åldrarna 1–5 år som är inskrivna på förskolan 2024 91,1%. Antalet elever med frånvaro i grundskolan över 50% är fortsatt högt, medan det ses en minskning av elever med frånvaro mellan 20–50%.

Bland elever i årskurs nio som är behöriga till yrkesprogram har andelen fortsatt att minska. Och det samma gäller gymnasieelever med examensbevis inom fyra år.

I kommunen har den största andelen i befolkningen en gymnasial utbildning där det är fler män än kvinnor som har det som sin högsta utbildningsnivå. Bland kvinnorna kan vi se att 27,9% har en treårig eftergymnasialutbildning och den motsvarande siffran för män är 18,4 %.

Försörjning och ekonomiskt bistånd

Utmaningar kopplade till arbete och försörjning påverkar folkhälsan och den sociala hållbarheten i kommunen. I augusti 2025 uppgick arbetslösheten i Skövde till 5,3 %. Andelen långtidsarbetslösa personer utan arbete i minst 12 månader var 36,4 %, jämfört med 41,7 % i riket. Det motsvarar 1 569 personer, varav 571 har varit arbetslösa i över 12 månader och 297 i mer än 24 månader (≈19 % av de arbetslösa). I samma månad fick 315 hushåll i Skövde ekonomiskt bistånd, och sammanlagt 198 barn bodde i dessa hushåll. Året innan, i augusti 2024, var motsvarande siffror 273 hushåll och 149 barn – en ökning med 42 hushåll (≈15 %) och 49 barn (≈33 %) på ett år.

Sammanfattningsvis är arbetslösheten något lägre än riksgenomsnittet, men andelen långtidsarbetslösa är hög och innebär risk för ökad ohälsa och social utsatthet. Ökningen av hushåll med ekonomiskt bistånd, särskilt med barn, signalerar en försämrad ekonomisk trygghet för fler familjer.

Delaktighet och inflytande

Delaktighet är ett uttryck för demokrati och en viktig hörnsten i ett hållbart samhälle. Valdeltagandet är centralt för hur invånarna utövar sitt inflytande och

deltar i de demokratiska processerna. I Skövde har valdeltagandet minskat mellan valen 2018 och 2022, dock i mindre utsträckning än riksgenomsnittet, där minskningen varit mer påtaglig. Inom kommunen finns tydliga geografiska skillnader i valdeltagande. Områden som Frösve/Säter (91,57%), Berg (90,55%) och Skultorp nordväst (89,83%) hade högt valdeltagande i kommunvalet 2022, medan Ryd centrum (51,74%), Norra Ryd (63,83%) och Mariesjö (72,94%) hade betydligt lägre deltagande.

Den största minskningen i valdeltagande mellan 2018 och 2022 skedde i Ryd centrum (-11,21%), Norra Ryd (-7,84%) och Lunden (-7,05%). Dessa siffror synliggör att demokratisk delaktighet varierar mellan olika områden inom kommunen, vilket kan påverka möjligheten till inflytande och representation.

Den översiktliga analysen visar att även om det totala valdeltagandet minskar, finns det skillnader mellan olika geografiska områden. Detta synliggör behovet av riktade åtgärder för att öka delaktighet och stärka demokratin, särskilt i områden med lågt valdeltagande.

Levnadsvanor

Levnadsvanor har betydelse för folkhälsan, då det påverkar risken för många sjukdomar och den allmänna livskvaliteten. Att minska rökning, riskabla alkoholvanor och övervikt är viktiga insatser för att förebygga ohälsa och förbättra välmående i befolkningen.

Bland vuxna och äldre i Skövde (16–84 år) röker 6,4%, vilket är något högre än rikssnittet på 5,6%. Andelen med riskabla alkoholvanor är 12,8%, vilket ligger något under rikssnittet på 15,5%. Andelen som har övervikt eller fetma är däremot hög, 61,1% jämfört med 52,3% nationellt.

Barn och unga spenderar idag en stor del av sin fritid framför olika skärmar, vilket kan ha negativ inverkan på både deras fysiska och psykiska hälsa. Hög skärmtid är ofta kopplat till mer stillasittande, försämrade sömnvanor och ökad risk för bland annat ohälsa. Den senaste undersökningen från våren 2025 visar att 80% av eleverna i årskurs nio och år två på gymnasiet är aktiva i sociala medier tre timmar eller mer per dag, vilket är oförändrat sedan 2022. När det gäller datorspel spelar 3% tre timmar eller mer per dag, vilket är en liten minskning från 32% 2022. Dessutom svarade 72% att de haft svårt att sova minst en gång i veckan under den senaste månaden och 51% har känt sig ensamma minst en gång i veckan under samma period.

När det gäller de olika faktorerna som påvisar riskabelt spel om pengar syns en ökning framförallt bland elever i år två på gymnasiet. Samtidigt fortsätter alkoholanvändningen att minska bland unga. Andelen som har använt e-cigarett någon gång under de senaste 12 månaderna har ökat något i år två på gymnasiet, från 40% 2022 till 42% 2025, medan den har minskat bland elever i årskurs nio från 33% till 24% under samma period.

3.3 Prioriterade områden och målgrupper under avtalsperioden

I Skövde är dessa fyra politiska viljeinriktningar prioriterade denna mandatperiod:

- Stärka jämställda och jämlika livsvillkor
- Möjliggöra en god livskvalitet genom hela livet
- Skapa goda och trygga uppväxtvillkor
- Verka för en ökad trygghet, delaktighet och inflytande

4 Strategier och insatser

Nedan följer en redogörelse för de insatser som planeras kommande år utifrån fem områden. Dessa områden är framtagna för att kunna ge en samlad bild över folkhälsoarbetet i hela Västra Götaland. Områdena är kopplade till de nationella målområdena men är modifierade för att passa på regional och kommunal nivå. De framtagna områdena speglar de insatser som genomförs på lokal nivå. Kommunen förväntas inte arbeta med alla områden utan det är de lokala behoven och framtagna prioriteringar som ligger till grund för de insatser som genomförs i respektive kommun.

4.1 Trygga och goda uppväxtvillkor inkl. fullföljda studier

En god start i livet är avgörande för barns livsvillkor och hälsa, både under uppväxten och senare i vuxenlivet. Att barn tillgodogör sig en god utbildning, lever i en trygg social miljö med trygga ekonomiska villkor påverkar deras livsvillkor och möjligheter senare i livet.

Insats och målgrupp	Planerat/förväntat resultat	Strategi - vad är det vi vill förändra?
Skapa en samverkansstruktur för tidiga samordnade insatser för barn (TSI). Målgrupp: Barn och unga som uppvisar tidiga tecken på ohälsa, samt personal som möter barn och unga i verksamheter.	Fler barn och unga upptäcks och får stöd i ett tidigt skede genom tidiga samordnade insatser. Förbättrad psykisk hälsa bland barn och emotionell utveckling bland barn och unga. Utvecklat en samverkansstruktur mellan kommunala och regionala aktörer där barn och unga tidigt upptäcks och erbjuds stöd.	Ge alla barn och ungdomar likvärdiga möjligheter till stöd och fullfölja sina studier

Insats och målgrupp	Planerat/förväntat resultat	Strategi - vad är det vi vill förändra?
Stödja implementering av konceptet Make a move (samverkan med SISU) Målgrupp: Förskolepedagoger och föräldrar till barn vid förskolorna Tidån, Ekebacken och Ekedahl i första skedet.	Öka kunskapen om barns rörelseförståelse och rörelseglädje bland personal och föräldrar. Utveckla arbetssätt inom förskolan som främjar barns rörelseglädje Bidra till att skapa rörelserika förskolemiljöer där barn uppmuntras att röra sig.	Att skapa goda förutsättningar för en god fysisk och psykisk hälsa oavsett ålder Att skapa förutsättningar för en hållbar, aktiv och meningsfull fritid Att ge alla barn och ungdomar likvärdiga möjligheter till stöd och fullfölja sina studier.
Inkluderingsprojekt i Södra Ryd (sker i samverkan med SISU) Målgrupp: Tjejer och killar i åldern 8-18 år, fokus tjejer.	Utvecklat arbetssätt för att erbjuda barn och unga en meningsfull fritid genom föreningsledda aktiviteter, prova-på aktiviteter. Öka andelen barn och ungdomar i området Södra Ryd som lotsas till föreningslivet, med ett särskilt fokus på flickor.	Att skapa goda förutsättningar för en god fysisk och psykisk hälsa oavsett ålder Att skapa förutsättningar för en hållbar, aktiv och meningsfull fritid

Kommentarer

4.2 Levnadsvanor och närmiljö

Den fysiska miljön vi lever och verkar i har stor betydelse för människors livsvillkor. Den fysiska miljöns utformning kan öka tryggheten och främja sammanhållning mellan grupper i samhället på individ-, områdes- och befolkningsnivå. Både psykisk och fysisk hälsa påverkas i hög grad av levnadssätt och det omkringliggande samhället.

Insats och målgrupp	Planerat/förväntat resultat	Strategi - vad är det vi vill förändra?
Genomföra informationsinsatser inom ANDTS-området Målgrupp: Barn, ungdomar samt vuxna och äldre.	Öka kunskapen och motverka bruket av ANDTS i befolkningen.	Barn och unga möts av tidiga och förebyggande insatser för att motverka liberala attityder till ANDTS. Arbeta för ett minskat spel- och dataspelsbeorende.
Erbjuda kunskapshöjande insatser för att främja goda skärmvanor. Målgrupp: Viktiga vuxna för barn och ungdomar.	Öka kunskapen om goda vanor kring skärmanvändning.	Skapa goda förutsättningar för en god fysisk och psykisk hälsa oavsett ålder. Arbeta för ett minskat spel- och dataspelsbeorende.

Kommentarer

4.3 Tillit, inkludering och delaktighet

Makt över det egna livet och delaktighet i samhället är fundamentala livsvillkor för varje människa. Delaktighet är både en grundlagsstadgad rättighet och en grundläggande princip för att förverkliga de mänskliga rättigheterna. För att åstadkomma en god och jämlik hälsa är det viktigt att främja alla individers möjligheter till kontroll, inflytande och delaktighet i samhället och i det dagliga livet. Delaktighet är en viktig förutsättning för förbättrade livsvillkor och hälsa.

Insats och målgrupp	Planerat/förväntat resultat	Strategi-vad är det vi vill förändra?
<p>Demokratistärkande insatser för att främja ökat valdeltagande.</p> <p>Målgrupp: Fokus på valdistrikt med lågt valdeltagande och förstagångsväljare.</p>	<p>Öka genomsnittliga valdeltagandet (kommun, region, riksdag).</p> <p>Ökat deltagande i valet bland unga förstagångsväljare</p> <p>Öka kunskapen bland medborgare om hur och varför det är viktigt att rösta.</p>	<p>Möjlighet för alla medborgare att vara delaktiga i samhällsutvecklingen.</p>
<p>Stödja pilotprojekt kring lokala ambassadörer.</p> <p>Målgrupp: Invånare i områden där tilliten är lägre och där det kan finnas språkliga barriärer till samhällsinformation, eller låg delaktighet i lokalsamhället.</p>	<p>Öka tilliten för samhällets institutioner och till olika grupper i områden med låg tillit.</p> <p>Minskad social isolering och ökad delaktighet i föreningsliv och samhällsaktiviteter.</p> <p>En långsiktig modell för tillitsbaserad lokalsamverkan.</p>	<p>Möjlighet för alla medborgare att vara delaktiga i samhällsutvecklingen.</p>
<p>Stödja insatser som görs inom ramen för Ett Skövde fritt från våld.</p> <p>Målgrupp: Kommunala verksamheter och medborgare i samverkan med näringsliv och civilsamhälle.</p>	<p>Öka kunskaperna om och synliggöra frågan om våld och våld i nära relationer.</p>	<p>Motverka alla former av våld, våld i nära relationer inklusive heder.</p>
<p>Healthy Cities</p> <p>Målgrupp; Politiker och tjänstepersoner i Skövde kommun.</p>	<p>Stärka vår omvärldspaning. Utbyta kunskaper och erfarenhetsutbyte för en god och jämlik hälsa.</p>	<p>Sträva efter att minska de påverkbara hälsoklyftorna.</p>

Kommentarer

4.4 God psykisk hälsa

Psykisk hälsa kan beskrivas som en tillgång eller resurs som gör det möjligt för människor att må bra och gör det möjligt för oss att uppnå vår fulla potential. Arbetet med att stärka den psykiska hälsan innebär både främjande och förebyggande arbete i hela befolkningen. Det kan innefatta insatser som både främjar psykiskt välbefinnande samt insatser som förebygger suicid.

Insats och målgrupp	Planerat/förväntat resultat	Strategi - vad är det vi vill förändra?
Uppmärksamma Suicidpreventiva dagen den 10 september. Målgrupp: Medborgare och politiker, tjänstepersoner i kommunens verksamheter.	Öka kunskapen i samhället om hur man kan bemöta individer som mår psykisk dåligt.	Att skapa goda förutsättningar för en god fysisk och psykisk hälsa oavsett ålder.
Stödja insatser för att öka förståelsen för psykisk hälsa bland skolelever Målgrupp: Barn och unga i grundskole- och gymnasieålder.	Öka kunskapen kring psykisk hälsa och ohälsa bland ungdomar.	Att skapa goda förutsättningar för en god fysisk-och psykisk hälsa oavsett ålder.

Kommentarer

4.5 Hälsosamt åldrande

För ett hälsofrämjande, friskt åldrande är det betydelsefullt att kunna påverka sin tillvaro och sin livssituation. Att känna delaktighet i samhället och ha möjlighet till fysisk aktivitet ger förutsättningar till ökad fysisk, psykisk och kognitiv hälsa. Även social gemenskap bidrar i hög grad till åldrande med livskvalitet.

Insats och målgrupp	Planerat/förväntat resultat	Strategi - vad är det vi vill förändra?
Bidra till genomförandet av Seniormässan 2026. Målgrupp: Seniorer (60+) i Skövde	En mötesplats för seniorer där de får information och inspireras till hälsosamma levnadsvanor.	Erbjuda mötesplats som berikar och stärker den sociala gemenskapen.
Stödja insatser i syfte att stärka sociala gemenskapen bland unga och äldre.	Stärka den sociala gemenskapen bland unga och äldre. Minska ofrivillig ensamhet bland unga och äldre.	Erbjuda mötesplatser som berikar och stärker den sociala gemenskapen.

Kommentarer

5 Ekonomi

Ekonomisk redovisning (kr)

	BUDGET		UTFALL	
	DRN	KOMMUN	DRN	KOMMUN
INTÄKTER				
Ingående saldo från föregående år	-	-		
Årets medel enl. samverkansavtal folkhälsa	1 671 955	1 671 955		
Summa intäkter för årets insatser	1 671 955	1 671 955		
KOSTNADER				
<i>Folkhälsostateg, fördelas enligt följande:</i>				
Lön (inkl. lönebikostnader)	738 406	738 406		
Omkostnader (ex. administration, utbildning, resor m.m.)	37 549	37 549		
Summa kostnader för folkhälsostateg	775 955	775 955		
<i>Utvecklingsmedel fördelas enligt följande:</i>				
Trygga och goda uppväxtvillkor inkl. fullföljda studier	501 000	501 000		
Levnadsvanor och närmiljö	45 000	45 000		
Tillit, inkludering och delaktighet	180 000	180 000		
God psykisk hälsa	100 000	100 000		
Hälsosamt åldrande	70 000	70 000		
Summa kostnader för årets insatser inkl. kostnader för folkhälsostateg	896 000	896 000		
ÅRETS RESULTAT (intäkter-kostnader)	0	0		

<i>Varav överförs till kommande år</i>				
<i>Varav återbetalas till respektive part</i>				

Kommentar